Гнівне засудження духовної спустошеності у романі «Собор». 11 клас

З дитинства нас виховували батьки, вихователькі у дитсадках, вчителі у школі. Ми набиралися знань, спілкувалися з друзями, намагалися відповісти на хвилюючі питання сучасності. Інколи замислювалися над тим, що ми маємо у душі, чи маємо право називати себе Людьми з великої літери. Олесь Гончар у своєму романі «Собор» теж намагається знайти відповіді на хвилюючі питання, хоче показати, наскільки різними бувають люди: з «собором» у душі чи із втраченою совістю.

У містечку Зачіплянці живе багато людей. Є тут і старі, вкриті сивиною, і молоді, які тільки-но починають життя. Вони усі мають свої поняття, по-своєму розуміють правду, людські почуття. Є серед них вірні сини та дочки часу, справедливі й чесні; є і «типи» епохи, байдужі й відлюдкуваті. Такі, як Микола та Іван Баглаї, Єлька, Вірунька, Ізот Лобода, — наша гордість, адже ці люди ладні пожертвувати своїм життям заради щастя рідного краю, заради нашої історії, рідної природи. Їхнє гасло: «Хто посадить дерево — того і внуки згадають. Хто зламає — того й діти проклянуть...». Вони хочуть жити у злагоді з усім світом, вони мріють бачити свою землю чарівною, незанедбаною, незахаращеною усіляким сміттям, брудом. Але особливо їм дуже хочеться, щоб усі мали право називатися людьми, адже дуже багато людей ведуть тваринний спосіб життя, намагаючись лише пристосуватися до умов. Вони забули про честь, совість, про любов та щирі взаємини. В їхньому світі можна продавати та купувати дівчат, можна купити та знищувати пам'ятки старовини, можна зрікатися батьків і навіть убивати. Не заради таких виродків продовжує на Землі своє існування людство. Саме про таких «типів» каже Ізот Лобода: «Біда тільки, коли задрімає товариш Дух... Не можна йому, бо на посту не сплять. Нишком живе, не бачимо його, а він кожного із нас бачить: ану, який ти? Чи душа не всохла? Чи совість не розгубив? Іноді, бува, й серед ночі раптом запитає: а з якого ти роду вийшов, чоловіче? Чи племені свого не відцурався, чи звичаю батьків своїх не забув?..».

Микола Баглай живе думками про собор. Це його заповітна мрія — відбудувати цю красу, щоб нагадувала вона нащадкам про велич рідної землі, про складну історію, про життя, про любов. Для Баглая «в цьому творінні поєдналося все, все гармонійно злилось, і виникла велика, вічна поезія... В отому гроні соборних бань живе горда, нев'януча душа цього степу... Живе його мрія-задума, дух народу, його естетичний ідеал...». Знищити собор — знищити душу народу, отже, народити нових володьок лободів, здатних лише на руйнування історії й знищення природної краси. Хіба подякують нам нащадки, які ніколи не зможуть побачити чарівну красу природи, не знатимуть історії свого народу — втратять той духовний потенціал, що здавна-віку відрізняв нас від інших народів? Якось Миколу запитав його товариш, чи можна прожити без собору. І Микола відповів: «Можна прожити і без собору, і без пісні, і без Рафаеля... Але чи залишились би ми тоді в повному розумінні слова людьми? Чи не стали б просто юшкоїдами, пожирачами шашликів? Тяглом історії?». Дуже прикро, що більшість з нас не розуміє значення таких соборів, бо не відчуває зв'язку між поколіннями.

Люди, чисті душею, намагаються бути ближче до природи, відчувати її красу, щоб самим бути природними. Зауважує Іван Баглай: «…саму себе там шукає людина, шукає дружби з природою, гармонії з отими водами, з небом; з отим рідним простором… Адже людина доти й людина, допоки не втратила здатність бачити, крім потворностей життя, і його красу. Той, хто бачить це, може, не так мучитиме себе, гірко питаючись: хто я і навіщо, звідки й куди?».

Мені навіть шкода людей, подібних до Володьки Лободи, які втратили здібність дивуватися чарівності життя, які забули про красу природи і занедбали історію свого народу. Вони мають ганебні уподобання та дикі звички. Це про них сказав Хома Романович, старий вчитель: «Оце ті, що без соборів у душі…». Їхня душа втратила чарівну соборність, забула про любов, знищила у собі людські почуття. Для кого ж «вичарувався» з минулого старовинний собор, витвір майстрів-запорожців? Він стоїть і буде стояти. «Навколо вирують пристрасті, ламаються списи в щоденних баталіях, що їх ведуть будівничі.., а він стоїть, думає свою одвічну думу».